

פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי
منتدى التعايش السلمي في النقب من أجل المساواة المدنية
Negev Coexistence Forum For Civil Equality

אכיפת המחסום השקוף: אלימות משטרה בהפגנות ינואר 2022 נגד יוזמות הייעור של קק"ל

יולי 2022

תחקיר: אליאן קרמר, קרסון תומס

תחקיר שטח: הודא אבו עובייד ומרוואן אבו פרייה

כתיבה: אליאן קרמר, קרסון תומאס

עריכה: חיה נח, יוסף גצוף, קרסון תומאס

תמונות שער: שוטרים עוצרים קטין במהלך הפגנות ינואר 2022 בנגב,

מאת וליד אלוברה.

בכפוף לחוק, הפורום לוו קיום בנגב גאה לציין שבמסגרת שיתוף פעולה עם מדינות ידידותיות וארגונים בינלאומיים שמקדמים זכויות אדם, רוב המימון של הפעילויות שלנו מגיע מ"שוויון זרות"

תוכן העניינים

2	תקציר
4	רקע : קק"ל, ייעור וסֶעֱנָה
7	אירועי ה-13 בינואר
11	היום שאחרי : חקירת המשטרה
13	השלכות פסיכולוגיות
14	ללא ייצוג : הנתק ממערכת המשפט הישראלית
16	סיכום
18	הפניות

תקציר

מטרתו של הדו"ח שלפנינו היא לחשוף את ההתנהלות הברוטלית של המשטרה במהלך ההפגנות בינואר 2022 בנגב. המחאה היתה חלק מהתנגדות עממית להכרה של המדינה בבעלות של קק"ל על אדמות בדואים, במסווה של פרויקטים של ייעור ושיקום קרקעות. במקרה הנוכחי קק"ל יזמה פרויקט נטיעת עצים על אדמות סביב הכפרים סעוה וחרבת אל-וטן, אדמות שחלקן כלולות בתביעות הכפרים הבלתי מוכרים שנמשכות משנות השבעים ועדיין לא הוכרעו. מעל לכל, אלו אדמות שמשמשות כדי לכלכל את הקהילה והן חלק מהזהות והמורשת שלה.

תושבים בדואים מרחבי הנגב, בשיתוף עם פעילים מכל רחבי ישראל, ארגנו הפגנות לא אלימות כדי לתבוע הכרה בזכויותיהם ולעצור את ההשתלטות על אדמות של סעוה וחרבת אל-וטן. זהו חלק ממאבק רחב יותר נגד מדיניות הייעור של קק"ל על חשבון קהילות בדואיות.

ב-13 בינואר, חברי הקהילה ופעילים מהאזור הביעו את התנגדותם להשתלטות הבלתי חוקית על אדמותיהם. בתגובה, משטרת ישראל פעלה נגדה בברוטליות חסרת תקדים. הדוח יציג מספר עדויות על כך שמספר דקות לאחר תחילת ההפגנה, המשטרה פעלה באלימות לעצור אותה. בשבועות שלאחר מכן, המשטרה עיכבה, חקרה, תקפה פיזית ופעלה בדרכים שונות כדי לאיים ולהרתיע אזרחים בדואים מהקהילות באזור מלהשתתף במחאה.

במסגרת הדו"ח ננסה לחשוף חלק מהאמצעים בהן משתמשת משטרת ישראל כדי לעכב, לעצור, לחקור ובסופו של דבר להפר את זכויותיהם של האזרחים הבדואים של מדינת ישראל. האמצעים שתיעדנו כוללים: ירי חי של כדורי גומי שגרם לפציעות קשות; שימוש בסוסים כדי לדרוס ולהבהיל מפגינים; אלימות פיזית מופרזת ומיותרת; ירי גז מדמיע ממל"טים. האמצעים הללו נחשבים חוקיים וניתנים לשימוש על פי שיקול דעתה של המשטרה, ללא קשר למידתיות ולתוצאות. חשוב להדגיש כי המטרה העליונה של השימוש באמצעים הללו הוא לדכא מחאה לגיטימית של אזרחים ישראלים לא חמושים, והרתעה מהמשך המאבק. ההשלכות הפסיכולוגיות לטווח ארוך של פעולות המשטרה על אותם אזרחים ברורות. כעבור חמישה חודשים, חלק מהמפגינים עדיין נתונים במעצר, ורבים אחרים סובלים מלחצים פוסט-טראומטיים וחרדות.

בהמשך לפעילות של הפורום לדו קיום בנגב להעלאת מודעות לנושא של אלימות משטרתית חריגה בהפגנות בנגב בינואר 2022, השליח המיוחד של האו"ם לענייני מיעוטים, השליח המיוחד לענייני זכויות תרבות, השליח המיוחד לענייני חופש ההתאגדות והשליח המיוחד לענייני גזענות בימינו, אפליה גזעית, שנאת זרים ואפליות קשורות שלחו מכתב למדינת ישראל בו הם מבקשים תשובות לגבי הפרות אפשריות של חוקי זכויות אדם בהקשר של הפעולות הללו (Special Rapporteur on minority issues, July 3, 2022).

רקע: קק"ל, ייעור וסֶעֶנָה

מראינת: מדוע הגעת להפגנה?

"כדי להשמיע את קולי, את רצוני, לממש את זכותי כאזרח. אני יודע שקק"ל שותלים עצים באדמות במחלוקת משפטית. בית המשפט עדיין לא הכריע לגבי הבעלות של המדינה וקק"ל. עצוב לי שאני רואה עוד ועוד כפרים בדואים נעקרים, שרואים עוד ועוד כפרים יהודים מפותחים. אתה מרגיש מופלה. הגעתי כי אני תומך במאבק למען הכפרים הלא-מוכרים."

- **באשיר אל זיידאני**, פעיל בדואי וסטודנט למשפטים במכללת ספיר (קרמר, ינואר, 2022)

"אנחנו מגנים ודוחים את פעולות החריש והפגיעה באדמות ומקור הפרנסה של המשפחות הערביות באזור."

- **יו"ר רע"ם מנסור עבאס** (חורי ואחרים, 10 בינואר, 2022)

"האנשים האלה, אין להם קרקע חלופית, והם נמצאים בשטח שלהם עוד מלפני קום המדינה... המדינה צריכה להסתכל בעין רחבה על הבדואים – איך להשקיע בכפרים ולא רק לרכז אותם בתוך אכסניות, אלא לתת להם גם שטחי ציבור, מרכזי מסחר, מערכות חינוך ובריאות."

- **סלאמה אלאטרש**, ראש מועצת אל קסום (חורי ואחרים, 10 בינואר, 2022).

הקרון הקיימת לישראל – קק"ל – נוסדה לפני מעל למאה שנים במטרה לרכוש ולנהל אדמות לטובת הקמת מדינה יהודית. מאז הקמת המדינה, אחת המטרות המרכזיות של הארגון היא ייעור. במהלך העשור האחרון, קק"ל החלה להתמקד בנטיעת עצים ברחבי הנגב, בעיקר בסביבות כפרים בדואים (Meir, 2017).

המטרה המוצהרת של הפרויקטים הללו היא "שימור הקרקע". הטענה היא שיייעור נרחב יסייע לשמר אזורי טבע ויעשיר את הצמחייה הדלילה בנגב (Fabien, Jan 13th, 2022). רוב ארגוני הגנת הסביבה בישראל חולקים על הטענות הללו, וחלקם אף הגישו תביעה בעניין זה לבית המשפט נגד קק"ל, בה הם מביאים ראיות לכך שנטיעות כאלו מזיקות למערכות אקולוגיות צחיחות כיוון שהן מחדירות מספר רב של זנים פולשים לשטח (Adalah, January 16, 2022; Prime Minister, February 27, 2017; Moussa, Jan. 20, 2022).

פרויקטים אלו מוצגים לעיתים קרובות כפרויקטים א-פוליטיים לשיפור איכות הסביבה, למרות שליערות הללו אין ערך אקולוגי. ההפך הוא הנכון - הייעוד שלהם הוא ככלי לנישול: נטיעת עצים על אדמות בדואים פוגעת ביכולת שלהם להתקיים מהאדמה וגורמת לדחיקת ועקירת הקהילות הבדואיות מהאזור. אדמות חקלאיות נרמסות, רעיית חיות נאסרת, וכפרים שלמים נהרסים במסגרת תהליך "השבחת" השטח (Abu-Ras, 2006; Moussa, Jan. 20, 2022; Orenstein, 2011).

בינואר 2022, קק"ל החלה לשתול יערות על שטחי משפחת אל-אטרש בכפרים סַעְנָה וְחִי'בָת אֶל-נֶטָן. פרויקט זה של "נטיעת עצים קהילתית" מתמקד בשטח של 5,000 דונם לאורך נחל ענים שזורם לבקעת באר שבע. חקלאים בדואים מקומיים מהכפרים באזור זרעו שם חיטה אך חודש לפני כן, אולם היא נעקרה (חורי ואחרים, 11 בינואר, 2022). על פי סלאמה אל-אטרש, ראש מועצת אל-קסום, אדמות אלו היו מעובדות במשך עשרות שנים (חורי ואחרים, 10 בינואר 2022). פעילים מקומיים, פוליטיקאים וארגוני חברה אזרחית החלו להעלות מודעות לפרויקט שעתיד לנשל את התושבים המקומיים מאדמות ששימשו אותם למחייה במשך עשרות שנים (Keinon, Jan. 13, 2022).

חלק מהאדמות הללו הן, במקרה או שלא במקרה, נתונות במחלוקת משפטית מתמשכת. משפחת אל-אטרש, וכן מספר משפחות נוספות, טוענות לבעלות על הקרקעות המיועדות ליעור מאז שנות השבעים. הממשלה חולקת על הטענות הללו, והן עדיין מתבררות בבית משפט, מה שלא מונע מקק"ל לפעול כדי לקבוע עובדות בשטח. מספר דמויות מפתח בפוליטיקה הישראלית הצטרפו לקריאות לכבד את תביעות הבדואים לאדמותיהם. חה"כ מנסור עבאס, חבר בקואליציה של ממשלת בנט, ביקש לעכב את הפרויקט "בזמן שאנחנו עובדים על תוכנית שתעניק לאזרחים הבדואים חיים ופרנסה בכבוד (Awad, 2022). שר החוץ וראש הממשלה החליפי יאיר לפיד קרא לעצור את העבודות ביום שלישי, 11 בינואר: "כמו שממשלת נתניהו עצרה את הנטיעות ב-2020, אפשר לעצור גם עכשיו להיערכות מחדש" (חורי ואחרים, 11 בינואר 2022).

כל השיקולים הללו זכו להתעלמות גורפת מצד קק"ל, שלה קשרים הדוקים עם סוכנויות אכיפת החוק. המשטרה מצדה לא בחלה באמצעים לסייע לגזל קרקעות בזמן שמתנהל הליך משפטי בענייניו, ואף לקחה את היוזמה ופעלה להתססת השטח. מאות שוטרים ליוו את עובדי קק"ל כשהללו החלו בעבודות

ב-10 בינואר. המשטרה הציבה מחסומים באזור כדי להגביל את תנועת תושבי הכפרים, כולל מניעת גישה של ילדים לבתי הספר ומניעת גישה של תושבים לבתיהם ומקומות עבודתם. המשטרה כמו-כן הרסה אוהל מחאה שהוקם בידי המפגינים על אדמות שנועדו לייעור (Adalah, January 16, 2022). חסין אל-רפיה, פעיל שטח מקומי ויו"ר לשעבר של המועצה האזורית לכפרים הלא מוכרים בנגב, סיפר שהמשטרה חיפשה דרכים להסלים את המצב ואחת מהן הייתה הטרדה ישירה של תושבים. 3 נשים בדואיות שלא היה להן קשר למחאה נעצרו באותו יום, ועל פי הדיווחים אדם אחד נפצע (חורי ואחרים, 11 בינואר, 2022). עיתונאי רדיו א-נאס, יאסר עוקבי, עוכב בידי שוטרים, למרות שהציג בפניהם תעודת עיתונאי (חורי ואחרים, 10 בינואר, 2022). אלו הן הנסיבות שבהן מנהיגי הקהילות החליטו לערוך הפגנה לאורך הכביש.

אירועי ה-13 בינואר

סקירה כללית ועדויות

"גייסנו מתנדבים להפגנה שקיבלנו רישיון מהרשויות לערוך אותה. הגעתי ב-15:3 והתחלנו, והיינו על הדרך, הם הרשו לנו להפגין. אחרי מספר שניות אמרו לנו לפזר את ההפגנה. אמרו לנו 'יש לכם 10 דקות לפנות את הדרך'. 40 שניות לאחר מכן מישהו צעק '10 הדקות נגמרו'. הם מייד החלו לירות לעברנו כדורי גומי וגז מדמיע. הם לא נתנו לנו הזדמנות להתרחק. זה נראה מתוכנן, גז מדמיע, מל"טים, כדורי גומי וכלים אלימים... אני לא מבינה למה. הייתי שם ואף אחד לא השליך אבנים. לא ראיתי אף אחד חמוש."

- **הנאדי שאער**, פעילה ערבית; עובדת בארגון העממי אג'יק כמנהלת תחום קשרי ממשל ורשויות (קרמר, ינואר, 2022).

"ביום חמישי הייתי בהפגנה, מאוד לא נעים. היה קשה, כי כשבאתי ידעתי שזאת הפגנה חוקית. הם תיאמו הכל מראש עם המשטרה. היו שם נשים, ילדים וקשישים שבאו להפגנה כי הם חשבו שזאת דרך חוקית ולא מתלהמת עבורם להראות את מצוקתם. אחרי 15 דקות, ראיתי את המשטרה מדברים עם חה"כ לשעבר טאלב א-סאנע – שמעתי אותם אומרים שאנחנו חייבים להתפנות כי המפגינים חסמו 2 צירי תנועה - לים המלח ולבאר שבע. הם אמרו שיש לנו 10 דקות להתפנות. אחרי 2 דקות המקום הפך לפתע לזירת קרב: רימוני הלם, גז מדמיע, יריות. אותי כל זה לא מאוד הפתיע."

- **באשיר אל-זידאני** (קרמר, ינואר, 2022)

"זאת היתה הפגנה מאושרת על ידי משטרת ישראל... אף אחד לא חסם את הכביש. אפילו לא עבר את המדרכה. כולם היו מעבר למעקה, עד שהקצין האחראי קרא ברמקול שאפשר לסגור את הכביש לעשר דקות. רק אז אנשים התחילו לנוע לכביש. לא זרקנו אבנים ולא כלום, אבל מיד אחר כך הופתעתי לשמוע שהקצין קורא לפנות את הכביש. הוא לא סיים לדבר וכבר שמענו 3 פיצוצים של רימוני הלם באוויר. כך זה התחיל, כשעל הכביש יש ילדים ומבוגרים ונשים. פתאום התחילו לירות גז על אנשים וגם כדורים. התחלתי לחזור לשטח שליד הכביש ואמרתי לצעירים שכבר חטפו לא לזרוק אבנים... זה מתועד אצלי. ממש ברגעים הראשונים ראיתי שלושה אנשים שנפלו כי משהו פגע בהם. ראיתי אדם מבוגר שוכב לצד הכביש ועוד

- **בסאם אבו רביעה**, תושב חורה לעיתון הארץ (יפת, 6 בפברואר, 2022)

ב-13 בינואר, 2022, אלפי תושבים בדואים ופעילים אחרים התאספו בכביש 31 כדי למחות נגד פעולות קק"ל על אדמות של משפחת אל-אטרש. המשטרה אישרה את קיום ההפגנה. בשטח עצמו הם הכינו מתקפת פתע ברוטלית נגד המפגינים. מספר עדי ראייה חשדו שההתקפה היתה מתוכננת, כחלק ממהלך לדיכוי הפגנות נוספות, כדי להשתיק את תנועת המחאה הגוברת נגד קק"ל, שמובלת על ידי מנהיגי זכויות אזרח בדואים (Adalah, Jan. 16, 2022; ABC News, Jan 13, 2022; Yefet, Jan. 18, 2022).

המשטרה פרסמה הודעה לעיתונות: "עשרות מפגינים החלו ליידות אבנים והעמידו בסכנה את חייהם של הנוסעים בכביש וכוחות המשטרה בשטח... [המשטרה הגיבה] בהתאם לנהלי המשטרה" (Yefet and Hasson, Feb. 7, 2022; Fabien, Jan 13, 2022). הודעה זו עומדת בסתירה לכל דיווחי עדי הראייה.

מעצרים

המשטרה עצרה שישים קטינים במהלך ההפגנה (אבו עובייד, פברואר, 2022), כולל ילד בן 10 (חורי ואחרים, 11 בינואר, 2022). מדיווחים נוספים בימים הבאים עולה שהמספר הכולל של עצורים טיפס בהדרגה ל-85, 96 ובדיווח אחרון 155 עצורים (Adalah, Jan. 16, 2022; Yefet, Jan 18, 2022). שירות הביטחון הכללי, השב"כ, עיכב וחקר בין 6 ל-8 אנשים במסגרת מה שהם הגדירו כחקירת חשדות ל"אירועי טרור" (Times of Israel Staff, Jan. 14, 2022).

עשרות פעילים ומפגינים נעצרו, ביניהם 26 נשים בדואיות. ביניהן היתה גם נואל אבו-כף, סטודנטית בת 25 ממכללת ספיר. היא נעצרה והוכתה מול מצלמות. על פי עדות של מספר עדי ראייה, היא עמדה לצד פעילים אחרים ולא איימה על השוטרים בשום צורה (Salaime, Jan. 19, 2022).

נכון ליולי 2022 הוגשו כבר 38 כתבי אישום (Abu Freih, 2022), ומספר עצורים עדיין יושבים במאסר. מאות בדואים נעצרו בשבועות שלאחר ההפגנה, לעיתים קרובות ללא עילה או צו (Abu-Obaid, February, 2022). בנוסף, יש 4 קטינים במעצר בית עד יולי 2022, כולם בהרחקה במרכז הארץ, ועוד 4 בגירים במעצר עד תום הליכים. נגד כולם הוגש כתב אישום בטחוני (Abu Freih, 2022). לאור המספר העצום של מעצרים, קשה להאמין שאלו מעצרים שמבוססים על חשד

להשתתפות בפעולה לא חוקית בהפגנה. ההסבר המתבקש הוא שמדובר בניסיון של כוחות הביטחון לזרוע פחד בקרב הקהילות הבדואיות, ולדכא מחאות עתידיות.

פציעות

"כל מי שלא הצליח לברוח נפגע... ניסיתי לברוח, אבל חה"כ סמי אבו-שחאדה היה לצידי ולא יכל לברוח, אז החלטתי לעזור לו. הוא הצליח לקפוץ ובאותו רגע ירו בי ברגל. הרגשתי משהו חודר לרגל שלי אבל לא רציתי להסתכל כי התמקדתי בלברוח. התחלתי לרוץ והתעלפתי. אחרי שעתיים לקחו אותי לביה"ח סורוקה."

- **הנאדי שאער** (קרמר, ינואר 2022).

מראיינת: "אתה חושב שהירי היה מכוון?"

"כן, הייתי לבד, אף אחד לא היה לידי. לא עשיתי שום דבר רע. חיפשתי מחסה, מקום בטוח להסתתר בו. כל החברים שלי התפזרו. לפתע נפלתי והיה לי קשה לקום. הרגשתי שאני חייב לברוח כי היה המון גז מדמיע. נפגעתי בכתף, יש עליה עדיין סימנים. בשבועיים האחרונים לא הצלחתי להזיז אותה וחשבתי שזה שבר. אני עדיין לא יודע, יש לי בדיקה בסוף החודש [מרץ]. הרופא אמר שיש אפשרות לשבר."

- **באשיר אל זיידאני** (קרמר, ינואר, 2022)

"יש לי חבלה בפנים שאסבול ממנה כל החיים... יש לי שלושה שברים בלסת, הכל מרוסק, ובסורוקה השתילו לי פלטינות בהרדמה כללית. אני עדיין עם תפרים ובהמשך טיפול לתקופה ארוכה. קשה לי לדבר בגלל שרק בצד אחד יש לי סגירה בשיניים. זה יסתדר רק אחרי שיעקרו כמה שיניים וישתילו אחרות."

- **בסאם אבו רביעה** (יפת, 6 בפברואר, 2022)

עשרות פעילים נפצעו קשה במהלך ההתקפה. ביניהם בסאם אבו רביעה בן ה-44 שנפגע בראשו מכדור גומי מצופה ספוג וסובל משברים בלסת ובפנים. אדם נוסף, טאלב סעאידה בן ה-39, נזקק לניתוח חירום לאחר שכדור גומי מצופה ספוג פגע בפניו וגרם לשברים בגולגולתו. שני בני דודים ממשפחת אל-בטיחאת, עוביידה בן ה-17 ועודאי בן ה-20 מהכפר הלא מוכר אל-ע'ירה, נורו גם הם בפנים. שניהם איבדו שיניים ונזקקו לתפרים (יפת, 6 בפברואר, 2022).

ב-2014 חשף עיתון הארץ שהמשטרה החליפה את השימוש בכדורי גומי מצופה ספוג קלים יחסית, במשקל 30 גרם, בכדורים דחוסים ששוקלים כפליים. הכדורים הללו מסוכנים בהרבה מקודמיהם, ביכולתם לגרום נזק רב ובמקרים מסוימים אף להרוג. למרות שהם גרמו למוות במספר רב של מקרים של ירי משטרתי בישראל ובגדה המערבית, הם עדיין בשימוש כיום (יפת, 6 בפברואר, 2022).

ישנן מספר הוראות לשימוש בכדורים אלו, שאמורות להגביל את השימוש בהם לנסיבות קיצוניות בלבד. במסגרת ההוראות על השוטרים לכוון רק לפלג הגוף התחתון, ולא לירות לעבר נשים בהריון, ילדים או קשישים (יפת, 6 בפברואר, 2022). בפועל, ב-13 בינואר השוטרים התעלמו מההוראות. עדי הראייה מדווחים על ירי ללא הבחנה לכיוון הפנים והראש, ושני אנשים מבוגרים אף נפגעו בפניהם (יפת, 7 בפברואר, 2022).

ב-7 בפברואר, השר לביטחון פנים עומר בר לב קרא לחקור את העניין לאחר דיווח בעיתון הארץ על כך ש-5 אנשים סבלו מפגיעות חמורות בראש בפרק זמן של 10 ימים. כל המקרים הללו קרו במסגרת פעילות המשטרה בקהילות הבדואיות. ב-23 בינואר, המשטרה פשטה על הכפר תְּכָאבִין אֶס-סֶאנֶע בחיפוש אחר כלי נשק. אחרי שקבוצת ילדים השליכו אבנים לעברם, המשטרה פצחה במתקפה כוללת על האזור כולו. במסגרת המתקפה, עבדולה תראבין בן ה-16 איבד עין לאחר שנורה בכדור גומי מצופה ספוג, בעת שניסה להסתתר בביתו (יפת, 7 בפברואר, 2022).

סיקור תקשורת

כל העדויות מההפגנה מספרות סיפור של הפגנה לא אלימה שאורגנה בתיאום עם המשטרה. המפגינים לא עשו דבר להצית את האלימות. למרות זאת, ערוצי התקשורת המרכזיים בישראל בקושי התייחסו לתגובה האלימה של המשטרה. את עיקר תשומת הלב הם הקדישו לדיווחים על תסיסה אלימה ומעשי טרור; לדוגמה תקיפה של עיתונאי יהודי ביישוב שגב שלום מספר ימים לפני ההפגנה (Times of Israel Staff, Jan. 14, 2022; חורי ואחרים, 11 בינואר, 2022; JNS, Jan. 13, 2022).

סיקור ההפגנות התמקד בטענות המשטרה לגבי השלכת אבנים. כך למשל בכתבה מ-Times of Israel מתאריך 14 בינואר, 2022:

”בימים האחרונים צפינו בהפגנות אלימות בדרום סביב פרויקט נטיעת עצים שנוי במחלוקת של קק”ל. בחמישי בלילה דיווחה המשטרה כי מספר מכוניות נפגעו

מהשלכת אבנים של מפגינים במספר מקומות בנגב הצפוני. קצין משטרה נפצע קלות ואושפז באחד המקרים הללו בסמוך לבסיס חיה"א נבטים. במספר מקומות הניחו המפגינים צמיגים בוערים בכבישים מרכזיים. המשטרה מוסרת כי 13 אנשים נעצרו" (Fabien, 2022; Times of Israel Staff, Jan. 14, 2022).

כפי שאפשר להתרשם, הכתבה מתמקדת אך ורק בחלק של תקיפת שוטרים בידי בדואים ומתעלמת מהסיפור הגדול יותר של ההפגנה בסעודה ביום שלפני והתנהלות המשטרה בה.

דוגמה נוספת להטיית התקשורת אפשר למצוא בסיקור של הגירוזים פוסט מתאריך 14 בינואר:

"כ-2,000 אזרחים בדואים הפגינו נגד נטיעת העצים בחודש ינואר בחסימת כביש 31 בסמוך למחנות בדואים. לפחות 13 מפגינים נעצרו, ולפחות 3 נפצעו קלות. הם השליכו אבנים לעבר המשטרה, שהגיבה באמצעות כדורי גומי לעצירת מתפרעים, רימוני הלם ותותח מים." (Hoffman, 2022).

כתבה זו ואחרות מאמצות ללא סייג את טענת המשטרה לגבי זריקת אבנים, למרות התיאור העקבי של עדי הראייה על כך שהמפגינים לא עשו דבר שעשוי להצית את תגובה אלימה של המשטרה, ושאותה תגובה היתה פתאומית וברוטלית (JNS, Jan. 13, 2022; Times of Israel Staff, Jan. 14, 2022). במיוחד עלינו לתהות מה נחשב "פגיעה קלה" בעיני העיתונות, לאור העדויות על מפגינים עם פגיעות כדורי גומי בפנים ושברים חמורים.

היום שאחרי: חקירת המשטרה

"אני לא רוצה שייקחו אותי לחקירה [של המשטרה], הם עצרו כל כך הרבה אנשים אחרי ההפגנה – ילדים, קטינים. לא הלכתי אפילו לסורוקה, אמרו לי שלא כדאי לי. ישנתי עליה [כתף שבורה] הלילה. אחותי טיפלה בי. לא ידעתי שזה כזה חמור. התעוררתי והרגשתי ממש רע ביום שישי והלכתי למרפאה פרטית ושילמתי 50 שקלים [עבור ייעוץ רפואי]."

- באשיר אל זיידאני (קרמר, ינואר, 2022)

"להפגנה הגיעו משפחות, נשים, זקנים, ילדים, נערים בצורה לגיטימית, אבל המשטרה מנסה להרתיע את החברה הבדואית מלממש את זכותה הדמוקרטית להפגין. אנחנו עורכים הפגנה מחוץ לבית המשפט בבאר שבע כל בוקר עד שהעצורים ישוחררו ויפסיקו את המעצרים."

תגובת המשטרה להפגנה לא נגעה בטיפול בפעילות לא חוקית, אלא בדיכוי התנגדות אזרחית. בשבועות והחודשים הבאים, המשטרה המשיכה בהפללה גורפת של "חשודים" בדואים: חיפושים בכפרים לא מוכרים, הטלת קנסות פליליים ומעצרים המוניים. השב"כ פרסם הצהרה ב-14 בינואר:

"השב"כ ומשטרת ישראל מתייחסים בחומרה למעורבות של אזרחים ישראלים בפעילות טרור וימשיכו במאמצים להביא למשפט את אלו שמנסים לפגוע בביטחונם של אזרחי ישראל וכוחות הביטחון." (Jerusalem Post Staff, Feb.) (10, 2022).

במסגרת ה"מאבק בטרור", כוחות הביטחון לא נדרשים למאמץ רב כדי לפתוח תיקים פליליים, ואף תיקי מעורבות בטרור, ללא בדל ראיה כנגד בני המיעוטים הערבים. הפללה של בני מיעוטים היא אחת מאבני היסוד של אפליה אתנית, מערכת משפט שמאמינה בעיניים סגורות לעדויות שוטרים ומתייחסת לבני מיעוטים כאשמים עד שיוכח אחרת, במיוחד בפשעים כנגד המערכת (Kremer, July 29, 2021).

לדוגמה, ביום שלישי ה-18 בינואר המשטרה עצרה 30 איש, כולם בדואים, שהשתתפו בהפגנה. על פי המשטרה הם נחשדו ב"התפרעות והשלכת אבנים". המשטרה לא הביאה אף ראיה לבית המשפט לבסס את טענתה. על פי המשטרה, 96 פעילים בדואים נעצרו מאז תחילת ההפגנות (Fabien, 2022), אם כי המספר כנראה קרוב יותר ל-155, כאשר כ-40% מהם קטינים. הם אותרו בעיקר באמצעות פוסטים במדיה חברתית (Salaime, Jan. 19, 2022).

עבור רוב האנשים שנעצרו, העילה היחידה למעצרים היא מציאת קישור כלשהו שלהם להפגנה. על פי מרואן אבו פריח, רכז סניף הנגב של עדאלה, המשטרה ביקשה להאריך את מעצרים של "קטינים ובגירים כאחד", לעיתים 3 פעמים ברציפות, מבלי להשלים פעולות חקירה שיקשרו את אותם עצורים לפעילות בלתי חוקית. בתי המשפט, ללא היסוס, האריכו גם מעצרים ללא חקירה, כחלק מהמאמץ ל"טיהור הטרור". לפי אבו פריח, המעצרים האלו הם בלתי חוקיים ומפרים את זכויות האזרח שנועדו לשמור על כלל אזרחי ישראל – בכל מקרה אחר, כדי להאריך מעצר המשטרה היתה חייבת להציג ראיות לביסוס טענתה בבית המשפט, ואילו כאן היא "לא ערכה פעולות חקירה" (יפת, 18 בינואר, 2022). כשעוסקים ב"מניעת תסיסה" של המיעוטים הערבים בישראל, לא לכל אזרח יש זכויות שוות.

השלכות פסיכולוגיות

"אנשים נפגעו גם פיזית וגם נפשית. זה עניין מתמשך"

- אלמוני (קרמר, ינואר, 2022)

"יצאתי משם פגועה – אני לא ישנה טוב... אני עדיין זוכרת משם פנים של אנשים, הריח, הקור. כל פעם שאני יוצאת מהבית אני נזכרת בדברים. ניסיתי לחזור לשגרה אבל כנראה שעוד לא סיימתי עם הדבר הזה."

- נוואל אישה בדואית תושבת הכפר הלא מוכר אום בטיין. היא עוכבה ושהתה מספר לילות במעצר (קרמר, ינואר, 2022)

"היום, כשהבן שלי הגדול יוצא למכולת, אני מפחד מכל מה שקורה, מהגזענות... אפילו כשהוא לוקח את הילדה שלו לרופא אני מפחד. אנחנו כבר לא אזרחים, מסתכלים עלינו בעין אחרת לגמרי. אבל אנחנו פה מלפני קום המדינה, ואני אזרח של מדינת ישראל"

- בסאם אבו רביעה (יפת, 6 בפברואר, 2022)

הירי והמעצרים שביצעה המשטרה מעצימים את תחושת ההפלה המתמדת שחשים בחברה הבדואית, חברה שזוכה לסיקור מועט בתקשורת. בעקבות התנהלות המשטרה בהפגנה, תושבים בדואים ופעילים רבים בחרו לא להמשיך להשתתף בהפגנות ונשארו בבית. אנשים רבים הסיקו שלהפגין למען הזכויות שלהם לא שווה את המחיר. אחד המחירים הללו הוא של סטודנטים שמאסר פוגע בלימודיהם ואף במעמדם באוניברסיטה (Salaime, Jan. 19, 2022). עבור סטודנטים בדואים, רישום פלילי עלול להשפיע לרעה על עתידם, תעסוקתם והמוניטין שלהם. מנגנון האפליה של הפללה הוא לא רק אנטי-דמוקרטי, יש לו גם השלכות פסיכולוגיות משמעותיות.

המחיר הנפשי של אלימות משטרתית ומחיקה תרבותית, יחד עם חוסר היציבות של חיים בכפרים לא מוכרים, הם שילוב הרסני לבריאות ולרווחה של האזרחים הבדואים. שירותי הרווחה של המדינה לא הציעו מסגרת תמיכה פסיכולוגית כלשהי לנפגעים באותם אירועים אלימים (Kremer, Jan. 2021; Kremer, July 2021). עקב כך, מצבן הנפשי של קהילות שלמות התערער בעקבות אלימות המשטרה.

ללא ייצוג: הנתק ממערכת המשפט הישראלית

"החלטתי לא לשתוק יותר, למרות שאני עלולה להיכוות מזה, החלטתי לתבוע את המדינה. הבנתי שאין לי דרך אחרת. אמרו לי שיש טענות של זריקת אבנים. הבנתי שהם לא צריכים ראיות בשביל זה. יצרתי קשר עם מספר אנשים, לראות מה אנחנו יכולים לעשות. בשבוע שעבר דיברתי עם עורך דין, הוא אמר שאם אני אתבע, אני לא אקבל כלום. תעזבי את זה, הוא אמר לי."

- **הנאדי שאנר** (קרמר, ינואר, 2022)

"שאלתי עורך דין מה הוא חושב על הגשת תלונה במשטרה. הוא אמר שאין טעם להתלונן. אנחנו רק צריכים לקוות שלא יגישו כתב אישום נגדי. השופט בסופו של דבר תמיד מאמין לשוטרים."

- **נוואל** (Salaime, Jan. 19, 2022).

"מדינת ישראל לא מבחינה בין ערבים אזרחים ולא-אזרחים. כל אדם סביר היה חושב שאזרח ישראלי שהוא גם תושב ישראל יהיה במעמד טוב יותר... אבל זה לא נכון. מוסדות המדינה מתייחסים אלינו אותו דבר. עבורם אנחנו סיכון ביטחוני ודמוגרפי. זה יותר עצוב כשמדובר באזרח. המטרה של המדינה היא לרכז ולצמצם כמה שיותר ערבים בכמה שפחות שטח."

- **באשיר אל-זיידאני** (קרמר, ינואר, 2022).

מראיינת: חשבת פעם ללכת להתלונן במשטרה?"

"לא, כי היו כבר – הרבה אנשים – ניסו את זה. אף שר לא התנגד לזה. בתקשורת, כולם מדברים על איך האגו [של הפוליטיקאים] התנפח. שום דבר ממה שניסינו לפרסם לא סוקר. אין שום דבר שיכולנו להגיד שהתקשורת או המשטרה יתייחסו אליו... קשה להאמין שאיזשהו גוף ממשלתי יתייחס לזה ברצינות."

- **באשיר אל-זיידאני** (קרמר, ינואר, 2022).

"עצוב לי שאין זכויות לאנשים חסרי ישע. הייתי רוצה לקבל תמיכה מארגון שמגן על אנשים שנפגעים ממוסדות המדינה. העובדה שאין כזה דבר, זה מאוד מתסכל."

- **נוואל** (Salaime, Jan. 19, 2022).

אף לא אחד מהפעילים והמפגינים שראיינו הגיש תלונה במשטרה, למרות שהיו להם סיבות מוצדקות לכך. הנאדי שאער רצתה להגיש תלונה אך עורך הדין שלה ייעץ לה לא לעשות זאת. כל אחד מהאנשים שראיינו קיבל ייעוץ שהמליץ להם לא לפנות למשטרה או לבתי המשפט ולהתלונן על הפגיעה בזכויות האזרח שלהם. גם באשיר אל-זיידאני דיבר עם עורך דין שאמר לו להתרחק מבתי המשפט. לצערנו, הכתובת היחידה שאותם אנשים יכולים לפנות אליה כדי לקבל סעד היא אותן מערכות שלטון חוק שפגעו בהם, וצעד כזה כנראה רק יחמיר את מצבם.

סיכום

כיצד ייתכן שאזרחים במדינת ישראל אינם יכולים או חוששים לעמוד על זכויות האזרח שלהם ולתבוע דין וחשבון מהמשטרה?

התשובה ה"קלה" היא שהשנאה והפחד כלפי ערבים כל כך מושרשות בחברה הישראלית, עד שייתכן שאותם שוטרים פעלו באופן אינדיבידואלי בסיטואציה שבה הם חשו מאוימים.

אבל אל לנו להסתפק בתשובה קלה. שורשי המחלוקת נטועים בנישול המקורי של בדואים מאדמותיהם – פרויקט שהמדינה מסרבת להודות בו עד היום. כיוון שטענות הבדואים לבעלות על אדמותיהם אינן מוכרות בחברה הישראלית, קיומן של קהילות בדואים על האדמות יוצר קושי, "בעיה" עבור המדינה. התביעה הלגיטימית להכרה בהיסטוריה ובהווה של חיים בכפרים הלא מוכרים, כמו סעוה וחרבת אל וטן, היא בעיה עבור המשטרה, עבור הממסד הביטחוני, ועבור המוסדות ה"דמוקרטים" של ישראל (Amara, 2013; Moussa, Jan. 20, 2022).

ראש הממשלה לשעבר אריאל שרון סיכם את הבעיה בתמציתיות בראיון למגזין Land בדצמבר, 2000:

"בנגב, יש לנו בעיה רצינית: כ-9,000 דונם של אדמות מדינה מחוץ לידיים שלנו, בידיים של האוכלוסייה הבדואית. אני, כמי שגר בנגב, רואה את הבעיה הזאת מדי יום. בבסיסה, זאת בעיה דמוגרפית... מתוך חולשה, אולי גם בגלל חוסר מודעות לנושא, אנחנו כמדינה לא עושים דבר להתמודד עם המצב הזה... הבדואים תופסים שטחים חדשים. הם מכרסמים בעתודות האדמה של המדינה, ואף אחד לא עושה שום דבר משמעותי בעניין". (Mair, 2008, p. 11; Abu-Ras, 2006, p. 1)

גם אם נניח בצד את הטון הגזעני, מדבריו של שרון מצטיירת תמונה לפיה אותם אנשים שהוא מדבר עליהם לא שייכים למדינה. אפשר היה לחשוב שהוא מדבר על איזו כנופיה חשאית, אנשים זרים ש"גונבים" משאבים מהמדינה. ולא כך הוא - האנשים שהוא מדבר עליהם הם אזרחי ישראל, קבוצה אתנית גדולה. את אותה גישה אנחנו רואים גם במשטרה. גם בבתי המשפט משתקפת שוב ושוב אותה תפיסה: אזרחים בדואים שעומדים על זכויותיהם הם איום מהותי לחוק וסדר.

מאז שנת 2000, ישראל מיישמת מדיניות שמטרתה לבודד את האזרחים הבדואים מממשלתם, ממערכת המשפט שלהם, ומזכויות אזרחיות בסיסיות (Kremer,

July 29, 2021). המשטרה מוסמכת להשתמש בכל אמצעי "הכרחי" על מנת לדכא את קולם של פעילים בדואים – בין אם מדובר בריצוץ גולגולות, גז מדמיע לחניקת סרבני מצפון, דהירה לתוך קהל נשים וזקנים על גב סוסים, או ירי בגב הנמלטים מהמקום. עיכוב קטינים ללא עילה, מעצר ללא ראיות, מאסר ללא הגבלה, חותמת גומי של בתי משפט לכל פעולה – כל האמצעים כשרים. ומנגד, קורבן שפונה לבקש חקירה, תביעה או תלונה, שם נפשו בכפו.

הפורום לדו-קיום בנגב עומד בסולידריות עם הקורבנות של אלימות משטרתית. אנחנו תובעים שתיפתח חקירה בעניין התנהלות המשטרה כנגד מפגינים לא אלימים ושומרי חוק. אנחנו מבקשים לערער על המעצר של 155 אזרחים בדואים רק משום שהשתתפו בהפגנה. אנחנו מכירים בזכותן של קהילות בדואים למחות ולהתנגד לתוכניות שפוגעות בהן בשיטתיות. אנחנו דורשים סוף לשלילה המערכתית של זכויות אזרח של ערבים-בדואים במדינת ישראל.

ההפגנות האלו התארגנו בזכות חברי הקהילה, תושבים בדואים, בני משפחת אל-אטרש והתומכים שלהם. המחאה נולדה מכך שהקהילות הללו חיות ללא הכרה ממשלתית, בכפרים שהמדינה מסרבת לשים על המפה. מטרת ההפגנות היא להעלות מודעות ציבורית למעמדן בחברה, וכדי לתבוע שינוי: השקעה, תשתיות, הכרה.

הפניות

חורי ואחרים. "מהומות פרצו בנגב במחאה על עבודות הייעור של קק"ל; הוצת רכבו של כתב 'הארץ' הארץ, 11 בינואר 2022

<https://www.haaretz.co.il/news/education/202211-01/-ty-article/.premium/0000017f-e5c0-df5f-a17f-ffde09f30000>

חורי ואחרים. "מאות שוטרים אבטחו צוות של קק"ל בעבודות בפזורה; תושבים ועיתונאי עוכבו" הארץ, 10 בינואר 2022

<https://www.haaretz.co.il/news/education/202210-01/-ty-article/.premium/0000017f-e61b-d97e-a37f-f77f2f000000>

קרמר, אליאן (ינואר 2022). ראיון אנונימי, פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי.

קרמר, אליאן (ינואר 2022). ראיון עם הנאדי שאער, פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי.

קרמר, אליאן (ינואר 2022). ראיון עם באשיר אל-זיידאני, פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי.

A. B. C. News. "Police Disperse Bedouin Protesters in Southern Israel." ABC News, 13 Jan. 2022, abcnews.go.com/International/wireStory/police-disperse-bedouin-protesters-southern-israel-82245380. Accessed 11 June 2022.

Abu Obaid, Huda. Personal Statement. January 2022.

Abu Ras, T. (2006, April). Land Disputes in Israel: The case of the Bedouin of the Naqab - Adalah. Land Disputes in Israel: The Case of the Bedouin of the Naqab. Retrieved June 12, 2022, from <https://www.adalah.org/uploads/oldfiles/newsletter/eng/apr06/ar2.pdf>

Adalah.org. "Israeli Police Violently Dispersed Demonstrations by Palestinian Bedouins and Human Rights - Adalah." 16 Jan. 2021, www.adalah.org/en/content/view/10524.

- Amara, Ahmad. "The Negev Land Question." *Journal of Palestine Studies*, vol. 42, no. 4, 2013, pp. 27–47, 10.1525/jps.2013.42.4.27 Accessed 11 June 2022.
- Awad, Ammar. "Desert Tree Planting Sows Discord within Israel's Coalition." Reuters, 12 Jan. 2022, www.reuters.com/world/middle-east/desert-tree-planting-sows-discord-within-israels-coalition-202212-01/.
- Fabian, Emanuel, and T. O. I. staff. "Hundreds of Bedouins Clash with Police over Controversial Negev Tree Planting." [Www.timesofisrael.com](http://www.timesofisrael.com/hundreds-of-bedouins-clash-with-police-over-controversial-negev-tree-planting/), 13 Jan. 2022, www.timesofisrael.com/hundreds-of-bedouins-clash-with-police-over-controversial-negev-tree-planting/ Accessed 11 June 2022.
- Hall, Bogumila. "Bedouins' Politics of Place and Memory: A Case of Unrecognized Villages in the Negev." *Nomadic Peoples*, vol. 18, no. 2, 1 Jan. 2014, pp. 147–164, 10.3197/np.2014.180209. Accessed 11 June 2022.
- Hasson, Nir and Yefet, Nati. "Minister Calls for Probe into Israeli Police Use of Sponge-Tipped Bullets after Bedouin Head Injuries." *Haaretz*, 7 Feb. 2022, www.haaretz.com/israel-news/.premium-minister-calls-for-probe-into-police-sponge-bullet-use-after-bedouin-suffer-injuries-1.10597078. Accessed 11 June 2022.
- Hoffman, Gil. "Controversial Tree Plantings on Disputed Land to Resume." *The Jerusalem Post | JPost.com*, 14 Jan. 2022, www.jpost.com/israel-news/article-701265 Accessed 11 June 2022.
- JNS.org. "Thousands of Bedouin Arabs Riot, 12 Injured during Tree-Planting in Negev Desert." 13 Jan. 2022, www.jns.org/thousands-of-bedouin-arabs-riot-12-injured-during-tree-planting-in-negev-desert/. Accessed 11 June 2022.
- Keinon, Herb. "Negev Bedouin Protests an Issue Long Ignored by Israel - Analysis." *The Jerusalem Post | JPost.com*, 13 Jan. 2022, www.jpost.com/israel-news/article-692453. Accessed 11 June 2022.

- Kremer, Elianne. “No Shelter in Place: State Demolitions in the Naqab Arab-Bedouin Communities and its Impact on Children.” Negev Coexistence Forum for Civil Equality. 21 July 2021. <https://www.dukium.org/wp-content/uploads/202107//HDR-2021-Data-on-2020-Eng-5.pdf>
- Kremer, Elianne. Violations of Human Rights of the Arab Bedouin Community ... - Dukium.org. Negev Coexistence Forum for Civiv Equality, 10 Dec. 2021, <https://www.dukium.org/wp-content/uploads/202201//HR-report-2021-online.pdf>
- Mair, Lucy. “Off the Map: Land and Housing Rights Violations in Israel’s Unrecognized Bedouin Villages.” Human Rights Watch 5 (20), Mar. 2008.
- Meir, Avinoam. “Recognition Policy of Bedouin Villages in Israel, Marginalization and the Ethic of Bio-Cultural Diversity.” Nature, Tourism and Ethnicity as Drivers of (De)Marginalization, 2 Aug. 2017, pp. 201–211, [10.1007/978-94-007-5900-2_319-3-978/](https://doi.org/10.1007/978-94-007-5900-2_319-3-978/).
- Moussa, Emad. “In the Negev, Israel Disguises Land Theft as a Legal Dispute.” Al-Araby, 20 Jan. 2022, english.alaraby.co.uk/analysis/negev-israel-disguises-land-theft-legal-dispute.
- Orenstein, D.E., et al. “An Elephant in the Planning Room: Political Demography and Its Influence on Sustainable Land-Use Planning in Drylands.” Journal of Arid Environments, vol. 75, no. 6, June 2011, pp. 596–611, [10.1016/j.jaridenv.2011.01.008](https://doi.org/10.1016/j.jaridenv.2011.01.008). Accessed 15 Mar. 2020.
- Prime Minister's Office, B., the 34th Government (2017, February 27). Program for socio-economic development of the Bedouin population in the Negev 20212017-. Government Resolution No. 2397. Retrieved June 26, 2022, from https://www.gov.il/he/Departments/policies/2017_dec2397
- Salaime, Samah | Edit. “As Naqab Protests Intensify, Bedouin Women Are Taking the Helm.” +972 Magazine, 19 Jan. 2022, www.972mag.com/bedouin-women-naqab-jnf/.

Special Rapporteur on minority issues, PALAIS DES NATIONS: Recent confrontations between members of the Bedouin minority from the Naqab and the Israeli police. <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=27130>> Accessed 3 July 2022/

Staff, Jerusalem Post. “Four Negev Bedouins Arrested for Tree Planting Riots.” Jerusalem Post, 10 Feb. 2022, <https://www.jpost.com/israel-news/article-696058>. Accessed 27 June 2022.

Staff, Times of Israel. “Fresh Clashes Erupt between Police and Bedouin Protesters in Southern Israel.” Times of Israel, 14 Jan. 2022, www.timesofisrael.com/fresh-clashes-erupt-between-police-and-bedouin-protesters-in-southern-israel/. Accessed 11 June 2022.

Yefet, Nati. “Israeli Police Arrest 30 Bedouin, Days after Negev Protests over JNF Tree-Planting.” Haaretz, 18 Jan. 2022, www.haaretz.com/israel-news/202218-01-/ty-article/.premium/israeli-police-arrest-30-bedouin-days-after-negev-protests-over-jnf-tree-planting/0000017f-f18c-d223-a97f-fddd06860000. Accessed 11 June 2022.

Yefet, Nati. “Ten Days, Five Israeli Bullets, Five Bedouin with Serious Head Injuries.” Haaretz, 7 Feb. 2022, www.haaretz.com/israel-news/202207-02-/ty-article-magazine/.premium/five-israeli-bullets-five-bedouin-seriously-injured-in-the-head-in-just-ten-days/0000017f-e7a8-dea7-adff-f7fb44a30000?utm_source=App_Share&utm_medium=iOS_Native. Accessed 11 June 2022.

פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי הוא ארגון ערבי-יהודי שהוקם בשנת 1997 על ידי ערבים ויהודים תושבי הנגב, כדי לתת במה למאבק משותף למען שוויון זכויות האזרח. הפורום מכיר בהזנחה של ממשלות ישראל ורשויותיה, שהתכחשו לקהילה הבדואית בנגב ומנעו ממנה את מלוא הזכויות, ופועל להכרה הכפרים ולמניעת פגיעה נוספת בכפרים מוכרים ולא מוכרים. פעילויות הפורום מגוונות וכוללות סנגור מקומי ובינלאומי, מחקר, פעילויות קהילתיות, מחאות ציבוריות, מדיה חברתית, עבודה מול תקשורת ישראלית וזרה ועוד. כל הפעילויות מבוססות על שותפות ערבית-יהודית. * על פי דרישת החוק, פורום דו-קיום בנגב לשוויון אזרחי גאה לציין כי כתוצאה משיתוף פעולה עם מדינות ידידותיות וארגונים בינלאומיים שמקדמים זכויות אדם, רוב המימון לפעילותנו מגיע מ"ישויות מדיניות זרות".

המועצה האזורית לכפרים הבלתי מוכרים היא גוף שנבחר באופן דמוקרטי, כדי לייצג את הקהילה הערבית הבדואית המתגוררת ביותר מ-35 כפרים בלתי מוכרים בנגב. תושבי כל כפר בוכרים בוועדה מקומית של 37 איש, אשר הופכים לחברי האסיפה הכללית של המועצה. המטרה העיקרית של המועצה היא הכרה ממשלתית ללא תנאי בכפרים הבדואים (הלא מוכרים) בנגב, שנמנעה מהם תמיכה או הכרה ממשלתית. עם זאת, ההכרה הזו, חייבת למעבר להספקת שירותים עירוניים. "הכרה" משמעותה שוויון חברתי, כלכלי ותרבותי כמו ה היתן לכלל האזרחים הישראל.

מרכז אלחוק היא עמותה עצמאית, לא ממשלתית, לא מפלגתית, שנוסדה לטובת האזרחים הערבים הבדואים בנגב המתגוררים הן ביישובים מוכרים והן בכפרים בלתי מוכרים בישראל. המרכז פועל להגנה על זכויותיהם המשפטיות, החברתיות, האנושיות, הכלכליות והאזרחיות מול מדיניות ממשלתית המפלה יותר ויותר. שיפור החינוך, ייצוב הדיור, הבטחת זכויות ההצבעה וטיפול סנגור עצמי הם בראש סדר העדיפויות של המרכז.

עמותת סידרה היא עמותה ללא מטרות רווח שהוקמה בשנת 1998 בא"ל-לג'יה במטרה לתמוך באישה הפלסטינית-בדווית בנגב בחתירה למימוש מלא של עצמה ושל זכויותיה כמו גם של קהילתה. סידרה מתמקדת ב-4 יעדים אסטרטגיים עיקריים: גישה לידע; גישה למשאבים; שוויון מגדרי והשתתפותי; פיתוח בר קיימא. חזונה של סידרה הוא חברה שבה לאישה הערבית הפלסטינית יש בעלות מלאה על עצמה ועל החלטותיה, היא נהנית ממלוא זכויותיה, בטחון ויציבות, חשה גאווה במורשתה התרבותית ומממשת את מקומה כחברה פעילה בחברה שלה, ומביאה לפיתוח בר קיימא לקהילתה.

